

บรรณาธิการแถลง

เมษายน เป็นช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปีนี้เราเฉลิมฉลองท่ามกลางการระบาดของโควิด-19 สายพันธุ์โอมิครอนซึ่งลดความรุนแรงลงมาก เมื่อเทียบกับสายพันธุ์เดลต้าที่ระบาดช่วงก่อนหน้า หลายประเทศผ่อนคลายความเข้มงวดของมาตรการควบคุมป้องกันโรคลงมาก เช่น อังกฤษ สหรัฐ ยุโรป โดยเฉพาะสาธารณรัฐเกาหลีที่อัตราการติดเชื้อขึ้นสูงถึงวันละนับแสนราย ก็ยังผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ลงมาก ขณะที่จีนสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่าง “น่าอัศจรรย์” ทั้งอัตราการติดเชื้อ และการเสียชีวิต ยังคงยึดนโยบาย “โควิด-19 เป็นศูนย์” โดยปิดมหานครอย่างเซี่ยงไฮ้ขณะที่จำนวนการติดเชื้อวันละหลักพันเท่านั้น และไม่มีผู้เสียชีวิตเลย ทั้งนี้จีนน่าจะพิจารณาว่ามาตรการตามนโยบายดังกล่าวยังจำเป็นสำหรับประเทศที่มีประชากรถึง 1,430 ล้านคน แต่ประชาชนชาวเซี่ยงไฮ้คงจะอึดอัดมาก ทำให้ต้องมีการผ่อนคลายมาตรการในหลายจุด

สำหรับประเทศไทย ยังคงยึดนโยบาย “ทางสายกลาง” ด้วยความหวังใจว่า หลังสงกรานต์จำนวนผู้ติดเชื้ออาจแตะวันละหลักแสน ขณะที่กลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงสูงคือกลุ่ม 608 ซึ่งหมายถึงกลุ่มที่อายุเกิน 60 ปี และกลุ่มผู้มีโรคประจำตัว 7 กลุ่มโรค กับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ อัตราการฉีดวัคซีนเข็มกระตุ้นยังคงค่อนข้างต่ำและมีถึงกว่า 2 ล้านที่ยังไม่ได้รับวัคซีนเลย

ทางด้านการศึกษาวิจัยยาสมุนไพรกับผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโควิด-19 กำลังเผชิญกับปัญหาหลาย

ด้าน นอกจากหาผู้เข้าร่วมวิจัยที่เข้าเกณฑ์ยาก เพราะมีจำนวนมากที่กินยาสมุนไพรที่ศึกษาไปก่อนแล้ว ปัญหาใหญ่อีกข้อหนึ่งที่เกิดขึ้น คือ การที่ความรุนแรงของโรคลดลงมาก ทำให้วัดผลการรักษาได้ยาก เพราะผู้ติดเชื้อส่วนมากอาการไม่รุนแรง ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้เดิมอาจต้องเพิ่มขึ้นอีกมาก จนเกินกำลังที่จะทำการศึกษาวิจัยต่อไปได้ นับเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยสมุนไพร ที่ต้องทำงานเชิงรุกตื่นตัว และฉับไวกว่านี้ ไม่เช่นนั้นก็จะประสบปัญหาลักษณะนี้อีก

วารสารฉบับนี้ ยังมีบทความวิชาการฉบับนี้ โดยมีพันธบัตรฉบับรวม 12 เรื่อง บทความปริทัศน์ 1 เรื่อง และรายงานเบื้องต้น 2 เรื่อง

นิพนธ์ต้นฉบับเรื่องแรก **ประสิทธิผลของสเปรย์กระดุกไก่อดำ ต่อการลดปวดกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่** ซึ่งพบว่าสเปรย์กระดุกไก่อดำ สามารถลดอาการปวดกล้ามเนื้อบริเวณคอ บ่า ไหล่ และเพิ่มมองศาของการก้มคอและการเอียงศีรษะได้มากกว่าสเปรย์หลอก นับเป็นผลเบื้องต้น ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้นต่อไป เรื่องที่สอง **ประสิทธิผลของการอบสมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการปวดเข่าในผู้ป่วยโรคลมจับโปงแห้งเข่า** ซึ่งพบว่าการอบสมุนไพรสามารถลดอาการปวดเข่า และเพิ่มการใช้งานของเข่าในผู้ป่วยโรคลมจับโปงแห้งเข่าได้ดีกว่ากลุ่มที่อบไอน้ำธรรมดา ควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้นต่อไป เรื่องที่สาม **ประสิทธิผลของการสูดดมน้ำมัน**

หอมระเหย สมุนไพรพื้นบ้านที่มีผลต่อความจำและอารมณ์ในนักศึกษา เป็นผลการศึกษาเบื้องต้น ในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก คำอธิบายกลไกต่าง ๆ เป็นคำอธิบายตามตำราบางเล่ม ยังไม่มีการศึกษาสารต่าง ๆ ที่อยู่ในน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพรแต่ละชนิด รวมทั้งการวัดผลเป็นการวัดผลในระยะสั้นเท่านั้น ยังต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมอีกมาก ก่อนนำไปขยายผลต่อไป

เรื่องที่สี่ **รูปแบบการสั่งใช้ ความปลอดภัย และผลต่อคุณภาพชีวิตของตำรับยาที่ลายพระสุเมธ** เป็นการศึกษาย้อนหลังจากเวชระเบียนผู้ป่วยที่ใช้ยาตำรับนี้ในคลินิกกัญชาทางการแพทย์ โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน ที่มุ่งใช้ตำรับยาดังกล่าวเพื่อการดูแลรักษาผู้ป่วย จึงมีการปรับขนาดยา และมีได้มีการวางแผนในการเก็บข้อมูลอย่างเข้มงวด ทำให้เป็นข้อจำกัดสำคัญของการศึกษาวิจัย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และสรุปตามหลักวิชา ทำให้เป็นบทความวิชาการที่ดีพอสมควร

เรื่องที่ห้า **การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพจากการใช้โปรแกรมฝึกอบรมการปฏิบัติงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย** เป็นเรื่องตรงไปตรงมาที่หลังการฝึกอบรมย่อมพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมจะมีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติดีขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรม สิ่งที่น่าสนใจมี 2 ประการ ประการแรก นโยบายการเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้แก่ อสม. และเพิ่มค่า “ป่วยการ” จากเดือนละ 600 บาท เป็นเดือนละ 1,000 บาท มีเงื่อนไขที่ดีคือให้ อสม. “เข้าประชุม และ/หรือ อบรมเพิ่มพูนความรู้อย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อเดือนในเรื่องที่เป็นความจำเป็นตามสภาพปัญหาของชุมชน หรือตามช่วงปฏิทินการรณรงค์ของกระทรวงสาธารณสุข” ประการที่สอง โปรแกรมการฝึกอบรมนี้ พบว่าประเมิณผลแล้วได้

ผลดี ควรนำไปใช้ประโยชน์โดยการขยายผลให้กว้างขวางต่อไป เรื่องที่หก **สถานการณ์การครอบครองกัญชาเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี** เป็นการศึกษาในช่วงแรกของการดำเนินการตามนโยบาย พบว่าการรับรู้ของประชาชนและผู้ป่วยยังคงคลาดเคลื่อนและมีความคาดหวังประโยชน์ที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป ควรมีการแก้ไขป้องกันปัญหา และผู้รับผิดชอบควรมีการศึกษาติดตามเรื่องนี้เป็นระยะ ๆ

เรื่องที่เจ็ด **บทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยในมุมมองของทีมสหวิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย : กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก** เป็นการศึกษาที่ยังมีข้อจำกัดมาก พบว่า มุมมองของทีมสหวิชาชีพกับแพทย์แผนไทย ยังแตกต่างกันทั้งในเรื่องบทบาทการทำงานของแพทย์แผนไทยและการทำงานร่วมกัน ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองกลุ่มมีทำงานร่วมกันค่อนข้างใกล้ชิดและมีเวลาการทำงานร่วมกันยาวนานพอสมควร ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาโดยมุ่งประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก เรื่องที่แปด **ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสานในการนวดรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม** เป็นการศึกษาที่น่าสนใจ ควรศึกษาเชิงลึกในหมอนวดพื้นบ้านแต่ละคน รวมทั้งทุกคนที่ยังไม่ได้ทำการศึกษาตลอดจนหมอนวดพื้นบ้านเหล่านี้เชื่อมโยงเข้าสู่ระบบ โดยเชื่อมโยงหมอนวดพื้นบ้านกับแพทย์แผนไทย และแพทย์แผนปัจจุบัน การเพิ่มศักยภาพหมอนวดพื้นบ้านเหล่านี้ ทั้งด้านความรู้และทักษะ ให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้มากขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ให้ประชาชนได้ประโยชน์จากการดูแลรักษามากขึ้น ปลอดภัยมากขึ้น และหมอนวดพื้นบ้านเองก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วย

เรื่องที่เก่า **การศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดหายาจากใบอ่อนกระถิน** พบว่าสารสกัดจากใบอ่อนกระถินมีคุณสมบัติป้องกันการแตกของเม็ดเลือดแดงได้ในภาวะที่มีการกระตุ้นด้วยสารไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ซึ่งเป็นผลการศึกษาเบื้องต้น จะต้องมีการศึกษาในสัตว์ทดลองก่อนจะเข้าสู่การศึกษาวิจัยในคนต่อไป เรื่องที่สืบ **ฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคในคนของสารสกัดหายาพืชน้ำที่รับประทานได้** เป็นการศึกษาที่น่าสนใจที่พบว่าสารสกัดจากแพงพวยน้ำและก้านจอบ มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่มีศักยภาพสามารถนำไปพัฒนาได้ต่อไป การศึกษาลักษณะนี้จะต้องมีการสนับสนุนในทางนโยบายให้มีการศึกษาวิจัยอย่างครบวงจรจนสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ได้จริง

เรื่องที่สืบเอ็ด **คุณสมบัติทางเคมีฟิสิกส์ของเครื่องยากระชาย** มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อกำหนดคุณภาพของเครื่องยากระชาย เนื่องจากยังไม่มีความมาตรฐานสำหรับการควบคุมคุณภาพสมุนไพรในตำรายามาตรฐานสมุนไพรไทยซึ่งเป็นมาตรฐานสมุนไพรของประเทศ ผลการศึกษาสามารถเสนอบรรจุเป็นมอโนกราฟในตำรายามาตรฐานยาสมุนไพรไทย เพื่อใช้เป็นมาตรฐานอ้างอิงของประเทศได้ เรื่องที่สืบสอง **การศึกษาปริมาณแอนโดรกราโฟไลด์ในส่วนต่าง ๆ ของฟ้าทะลายโจรในระยะเก็บเกี่ยวที่ต่างกันจากอำเภอมหากเหล็กจังหวัดสระบุรี** เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างองค์ความรู้ให้ประชาชนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์จากสมุนไพรฟ้าทะลายโจรที่ปลูกเองและจากยาผงโดยสามารถกำหนดขนาดรับประทานเองเพื่อให้ได้รับปริมาณแอนโดรกราโฟไลด์ใกล้เคียงกับงานวิจัยทางคลินิกที่ได้ทำไว้ก่อนหน้านี้ เป็นการส่งเสริมการพึ่งตนเองของประชาชน โดยพบว่าฟ้าทะลายโจรต้นอ่อนมี

ปริมาณแอนโดรกราโฟไลด์ต่ำกว่าต้นแก่ ยาต้ม มีปริมาณแอนโดรกราโฟไลด์มากเพียงพอ เทียบได้กับการรับประทานรูปแบบอื่น แต่น้ำชาใบสดมีปริมาณแอนโดรกราโฟไลด์ต่ำเกินไป เป็นต้น อย่างไรก็ตาม โดยที่โควิด-19 เป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ ที่อาจทำให้เกิดอาการรุนแรงถึงแก่ชีวิต โดยเฉพาะในคนสูงอายุ มีโรคเรื้อรัง และหญิงมีครรภ์ รวมทั้งเชื้อโรคมีการกลายพันธุ์ค่อนข้างรวดเร็ว การ “พึ่งตนเอง” ในการรักษา “โรคติดต่ออันตราย” เช่นนี้ จึงต้องมีการศึกษาให้จริงจัง เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้จริง

บทปริทัศน์ เรื่อง **บทบาทการแพทย์แผนจีนในการรักษาโควิด-19** นำเสนอผลการทบทวนเอกสารเรื่อง การรักษาโควิด-19 ด้วยศาสตร์การแพทย์แผนจีนในสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งโดยใช้ตำรับยา การฝังเข็ม และรมยา นำเสนอใจว่า แม้โควิด-19 จะเป็นโรคติดต่ออันตรายที่เป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่และอาจมีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ แต่การแพทย์แผนจีนก็มีบทบาทในการดูแลรักษาผู้ป่วย และมีการรายงานผลการรักษาอย่างเป็นกิจจะลักษณะจำนวนมาก การที่การแพทย์แผนจีนมีบทบาทเคียงบ่าเคียงไหล่กับการแพทย์แผนปัจจุบันได้เช่นนี้ เป็นผลจากการพัฒนาการแพทย์แผนจีนอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะตั้งแต่หลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน จนการแพทย์แผนจีนได้รับการยอมรับในระบบบริการสาธารณสุขทั้งจากบุคลากรในวิชาชีพ และประชาชนทั่วไป หัวใจสำคัญคือการพัฒนาการแพทย์แผนจีนอย่างเข้มแข็งจนมีผลเป็นที่ประจักษ์ ขณะที่จำนวนผู้ป่วยโควิด-19 ในจีนมีน้อยกว่าในประเทศไทยมาก แต่การแพทย์แผนจีนสามารถทำการรักษาและรายงานได้เช่นนี้ จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาทั้งในด้านผลการรักษา และกระบวนการศึกษา

รายงานเบื้องต้น เรื่องที่หนึ่ง **ผลของยารัตถิ**

ลักษณะขาด ต่อระดับ ทุเมอร์เนคโครซิส แพคเตอร์ อัลฟา และอินเตอร์คูลิน-6 ในเลือดของกลุ่มประชากรที่ได้รับสัมผัสฝุ่นละออง PM 2.5 : การศึกษานำร่อง เป็นการศึกษาเรื่องที่มีความซับซ้อน (complexity) สูง โดยมีข้อมูลพื้นฐานน้อย และเข้าสู่การวิจัยในคนซึ่งมีความซับซ้อนของระบบต่าง ๆ สูงมาก จึงแปลผลยาก หรือแปลผลไม่ได้ การศึกษาครั้งนี้ ระบุว่าเป็นการศึกษานำร่องผลการศึกษาอย่างมากก็ได้เพียงแนวทางการศึกษาต่อไป ไม่สามารถสรุปเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการป้องกันและรักษาโรค เรื่องที่สอง **ประสิทธิภาพของยาประสะน้ำนมต่อการเพิ่มปริมาณน้ำนมในมารดาหลังคลอด** พบว่ากลุ่มที่ได้รับยาประสะน้ำนมมีปริมาณน้ำนมมากกว่ากลุ่มควบคุม

อย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่วันที่สามหลังคลอด และมากอย่างต่อเนื่อง ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้น และมีการออกแบบการศึกษาให้รัดกุมมากขึ้น

ปกิณกะฉบับนี้ เป็นเรื่องสมอไทย และพจนานุกรมศัพท์การแพทย์แผนจีน เล่ม 2 วารสาร สโมสรเป็นเรื่องสมอไทย 2 เรื่อง เรื่องที่สามเป็นเรื่องการคัดกรองสารพิษเคมีที่มีฤทธิ์ต้านไวรัสซาร์ส-โควี-2 เรื่องสุดท้ายเป็นเรื่องฤทธิ์ยับยั้งการติดเชื้อไวรัสแดงกึ่งที่ก่อโรคใช้เลือดออกของตำรับตรีผลา

พบกันใหม่ฉบับหน้า ซึ่งช่วงนั้นจะได้เห็นผลกระทบหลังสงกรานต์ชัดเจนแล้ว

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์